

Tisztelet Kornéliának – Tisztelet a XIX. századnak

A Duo Fresco emlékezik

Újabb figyelemfelkeltő válogatással (*Hommage à Kornélia – Hommage à XIXe siècle*) lepte meg a zenei különlegességek iránt érdeklődő lemezbarátokat a Duo Fresco, amikor Erkel Ferenc születésének kétszázadik évfordulója alkalmából összeállított hangversenyműsorát korongon rögzítette. Az együttes azonban nemcsak a magyar nemzeti opera és operajátás megteremtője, a Himnusz zeneköltője előtt hajt fejet, hanem a magyar-örmény származású Hollósy Kornélia (1827-1890), a korszak ünnepezt művésze, a pesti Nemzeti Színház operatársulatának primadonnája előtt is tiszteleg. A felvételen szereplő alkotók kapcsán *Egressy Béni* halálának idei százhatvanadik, valamint *Ábrányi Kornél* születésének jövő évi százkilencvenedik évfordulójáról is megemlékeznek. *Liszt* Ferenc személye sem marad ki a sorból, hiszen a nemzetközi hírű komponista több alkalommal is megfordult Hollósy Kornélia pesti szalonjában, s zongorajátékával kísérte az énekesnőt.

A kortársak által gyakran magyar csalóányként emlegetett Hollósy Kornélia figyelemre méltó zenei képességei már fiatalon megmutatkoztak. Hangját neves mesterek tökéletesítették: Bécsben Matteo *Salvi*, Milánóban Francesco *Lamperti* tanította. Alig volt tizenkilenc éves, amikor Korfun Giuseppe *Verdi Ernaniájában* debütált. A pesti közönség 1846 őszétől gyönyörködhetett „csodálatos fényvel és tisztasággal szárnyaló” szopránjában, s a művésznő ettől kezdve tehetségét a magyar operajátás fellendítésének és népszerűsítésének szolgálatába állította. Színpadi jelenléte az elkövetkező tizenöt évben műsorra tűzött külföldi operák kiválasztásában is meghatározó szerepet játszott. Hajlékony, jól képzett énekhangja, briliáns koloratúrai és lány líraisága lehetővé tette az olasz bel canto-, valamint a Verdi-repertoár bővítését. Neve elsősorban mégis az Erkel-operák női főszerepeivel fonódott össze: hangi adottságai ugyanis arra készítették a zeneszerzőt, hogy különleges áriákat komponáljon neki. Így volt ezt már 1847-ben, amikor első operáját, a *Bátori Máriát* Hollósy kiemelkedő képességeire tekintettel jelentősen átigazította; és akkor is, amikor olyan új, fuvola szólóval kiegészített betétszámot illesztett a *Hunyadi Lászlóba*, amelyben a hangszer és az ének vetélkedésében „a legszebb színjátékban tündöklük a koloratúra, mely által Gara Máriának eladdig elhalványuló és elmosódó szerepe igazi fényt és zománczot nyert”. Ő énekelte az 1857-ben bemutatott *Erzsébet* címszerepét is (melyet Erkel a *Doppler* testvérpárral, Ferenczel és Károllyal közösen komponált), ahogyan az 1862 elejére elkészült *Sarolta* főszerepe is rá várt. Hollósy számára magyar operaszínpadon a legnagyobb di-

adalt a *Bánk bán* Melindájának alakítása hozta. A főúr tragikus sorsú feleségének megformálása – különösen a Tisza-parti jelenetben nyújtott énekési és színészi játékának nagyszerűsége – a közönség és a művészvilág emlékező szeretetében hosszú ideig felejthetlenné tette játékát. 1862 júliusában ezzel a szereppel búcsúzott a színpadtól is, hogy aztán két-évi országjáró fellépéssorozat után végleg visszavonuljon a nyilvános szerepléstől.

A lemezen rögzített kompozíciók is ezt az életutat követik: *Fancsali* János elgondolása nyomán zongorára szánt operafeldolgozások megszólaltatásával mutatják be a két művész legfontosabb zenei találkozásait. Ezek az átiratok a maguk korában a zenei ismeretterjesztés fontos darabjai voltak, a hangrögzítés feltalálása előtti történelmi pillanatban örökítették meg a gyorsan népszerűvé váló operaslágereket. Elősegítették, hogy a kompozíciók – így Erkel operái is – a magyar zenei köztudat részévé váljanak. E célt szolgálták a gyakran másodvonalbeli szerzők tollából származó, könnyen játszható egyszerű árialetétek éppúgy, mint a társas muzsikálás magasabb szintjére számító, játéktechnikailag nehezebb – két-, illetve négy kézre komponált – opera-egyvelegek, vagy az önálló művészi találékonyságot mutató átdolgozások. Ebbe a sorba illeszkedik a *Sarolta* Doppler Károly (1825-1900) által készített négykezes zongoraátírata, és ebben a stílusban született *Kecskés* Baláznak (1966-) az együttes állandó zeneszerzőjének az a feldolgozása is, melyet az *Erzsébet* második felvonásának Hollósy Kornélia által nagy sikerrel bemutatott jeleneteiből készített a Duo Fresco számára. A harmadik opera-parafrázis, Ábrányi Kornél

(1822-1903) *Bánk bánja*, a szó legnemesebb értelmében vett egyveleg. Nem az opera cselekményét követte, hanem – a szerzői szabadsággal élve – saját zenei elképzeléseihez igazította a felhangzó részletek sorrendjét. Az áriák szövegkezdetének megjelenésével ugyanakkor minden esetben egyértelművé tette, hogy az opera melyik részéről van szó. Ezt tette a kísérfüzetben Fancsali János is, amikor a majdani lemezhallgatókra gondolva felsorolta a részeket, pontosan megjelölve helyüket az operában. Mivel Fancsali a korabeli kottában szereplő szövegrészeket közli, a dalmű napjainkig töretlen népszerűségű, jelképi tartalmakat magában hordozó részlete („*Mint száműzött ki vándorol... Hazám, hazám.*”) Egressy Béni (1814-1851), az opera librettójának összeállítója eredeti soraival („*Miként vándor tévedez viharzó éjjelen... Hazám, hazám*”) került a füzetbe.

Hollósy Kornélia emlékét a felvételen Horváth Barnabás (1965-) az együttes felkérésére készült *Kornélia* című négykezes parafrázisa is megidézi. Ismeretes, hogy a jeles szopránénekesnő művészi nagysága számos korabeli zeneszerzőt megihletett, többek között Egressy Béni, Huber Károly, Festetics Leó ajánlották neki műveiket. A kompozíció e darabok ismeretében, mindenekelőtt Egressy dallamai-

nak felhasználásával született. Horváth Barnabás remekül megérezte a kor hangulatát, s kitűnő feldolgozása – a zenei szövegen itt-ott átsejlő modernebb hangzással egybeforrva – jól illeszkedik a lemezen rögzített többi zenemű stílusvilágába.

A művészek: *Fancsali* Emese és *Fancsali* János biztos érzékkel nyúltak a kompozíciókhoz, amikor nem engedtek a darabok jellegéből adódó, gyakran rosszul értelmezett romantikus előadásmód csábításának. Fontosnak tartották a jellemzően magyaros, verbunkos elemek kihangsúlyozását, ám ezt nem a többnyire szokásos szélsőségesen túlzó zenei gesztusokkal, hanem mindenekelőtt a pontosított ritmika secco játékmódjával és a tudatos dinamikai kontrasztokkal érik el. Annak ellenére, hogy a Duo Fresco játékát elsősorban ez az erőteljes, túlzásoktól mentes, kissé szikár hangzásvilág uralja a CD-n, az előadók a lírai részek bensőségesebb, érzékeny, finom megszólaltatásával sem maradnak adósaink, s felejthetetlen pillanatokkal ajándékozzák meg a felvételt hallgatóit.

A hangfelvétel a Budaörsi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat támogatásával készült.

Kelemen Éva

HIRDESSEN A BARÁTSÁG-BAN!

Könyv- és lapkiadók, terjesztők, színházak, szállodák, éttermek, bankok, biztosítók, utazási irodák, borászok, autószalonok, kis-, közepes, valamint nagyvállalkozások hirdetéseit, akcióit

várjuk s közöljük színesben vagy fekete-fehérben, egész vagy fél oldalon

a **BARÁTSÁG** folyóiratban és
a **www.nemzetisegek.hu** weboldalunkon.

Ha az Ön célközönségéhez tartoznak a Magyarországon élő nemzetiségi szervezetek: a települések, ahol nemzetiségek élnek, az általános iskolák, gimnáziumok, főiskolák és egyetemek – a diákok, hallgatók, a pedagógusok –, a nemzetiségi önkormányzatok és egyesületek, baráti körök, klubok, keressen meg minket és **kérje pr-cikkek, hirdetések közlését**. A grafikai munkákat elvégezzük, de kész anyagokat is szívesen veszünk. Elkészítjük – s akár folyóiratunkkal együtt terjesztjük – **prospektusait, kiadványait!**

Hívjon minket!

Telefon: + 36 30 246 9117, Mayer Éva felelős szerkesztő.